

Nr 343.

Av herr **Ekdahl**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 180, angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning.*

I propositionen nr 180, angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning, föreslås, bland annat, att flertalet av de arbetsuppgifter, som enligt hittillsvarande organisation åvilat marinförvaltningens civilavdelning och flygförvaltningens civilbyrå, skall överflyttas till försvarets civilförvaltning, vilken skall utbyggas på grundval av nuvarande arméförvaltningens civila departement. Sålunda skola i främsta rummet lönefrågor, en del allmänt administrativa frågor samt kassa- och revisionsväsendet överföras. Vidare skola alla ärenden av mera egentlig juridisk natur centraliseras till civilförvaltningen. I samband härmed skall marinförvaltningens civilavdelning reduceras till en civilbyrå och flygförvaltningens civilbyrå ävenledes förminskas. Centraliseringen medför icke någon besparing av arbetskraft eller kostnader, men *Kungl. Maj:t* motiverar densamma huvudsakligen med önskemålet att vinna ökad enhetlighet i ärendenas handläggning.

Det kan erinras, att frågan om en dylik centralisering övervägts vid ett flertal tillfällen, senast i samband med 1936 års försvarsordnings genomförande, men att statsmakterna därvid ställt sig avvisande till tanken. Även under förevarande propositions beredande ha starkt delade meningar yppat sig på denna punkt.

Det kan icke förnekas, att vissa fördelar skulle vinnas genom centraliseringen, men olägenheterna synas vara större och hava i propositionen underskattats.

Inom all förvaltningsverksamhet gäller, att för att ärendena skola vinna en tillfredsställande behandling fordras, att de personer, som skola handlägga densamma, äro väl insatta i vad saken gäller och intresserade av att vinna den bästa lösningen. Detta förutsätter såvitt avser försvarets civila förvaltningsorgan bland annat att de äga personlig kännedom om de förhållanden, varunder den militära förvaltningstjänsten arbetar och vilka svårigheter där möta. Särskilt chefer och föredragande måste äga god lokalkännedom och böra under sin verksamhet äga möjlighet att besöka de olika under dem sorterande myndigheterna och förvärva kännedom om förvaltningspersonalen och de förhållanden varunder den arbetar. Genom sådan personlig kontakt få de möjlighet att under hand och i smidiga, från byråkrati fria former skaffa sig en riktig blick å de ärenden de äro satta att handhava.

Det kan vara farligt att alltför mycket likrikta behandlingen av ärenden, vilka ytligt sett kunna synas tämligen ensartade. Bästa medlet att åvägbringa enhetlig och riktig tillämpning av bland annat avlöningsföreskrifter torde vara att tillskapa enkla och klara generella bestämmelser. Tillämpningsfrågorna hava ett nära samband med den militära tjänsten i övrigt samt de olika försvarsgrenarnas speciella förhållanden och torde därför sakligast handläggas i försvarsgrensförvaltningarna.

Den föreslagna centrala civilförvaltningen skulle bestå av uteslutande juridiskt eller kameralt skolad personal. Militär och teknisk sakkunskap skulle icke stå till förfogande annat än genom hänvändelse till underlydande eller sidoordnade myndigheter. Inom de nuvarande armé-, marin- och flygförvaltningarna har den civila personalen tillfälle att samråda med inom samma förvaltningar tjänstgörande militär och teknisk personal. Exempelvis har enligt uppgift vid flygvapnet under ett flertal år tillbaka ett fruktbarande så gott som dagligt samarbete ägt rum mellan flygstabens och flygförvaltningens civilbyrås personal. Den föreslagna centraliseringen skulle innebära en avsevärd försämring i fråga om möjligheterna att etablera ett smidigt samarbete mellan civil samt militär och teknisk sakkunskap.

En centraliserad civilförvaltning får icke möjlighet att bereda sin personal samma kontakt med den militära tjänsten som försvarsgrensvis ordnade civilförvaltningar. Den centrala civilförvaltningen kommer sannolikt att nödgas arbeta så gott som uteslutande på grundval av pappersutredningar. En verklighetsbetonad syn på frågorna kan då näppeligen uppnås. Kammarlärdomen kommer att taga överhand. På andra områden söker man komma ifrån denna och vinna kontakt med det verkliga livet. I förevarande proposition föreslås det motsatta. Fara föreligger för att tungroddhet, formalism och byråkratisering vinna insteg, där dessa företeelser icke förut äro för handen.

För försvarsgrenscheferna, som äro ansvariga för försvarsgrenarnas tjänstbarhet, ävensom för personalen i övrigt, måste det innebära en trygghetskänsla att även civilärendena handhavas av personer som hava intim kontakt med respektive försvarsgrenar.

Den föreslagna centraliserade civilförvaltningen är behäftad med olägenheter även i mera begränsade hänseenden. Sålunda föreslås, att till ett under den samma sorterande advokatfiskalkontor skall sammanföras all juridisk verksamhet, icke blott rättegångar utan även frågor av rättslig natur i övrigt. Förslaget motiveras i främsta rummet med att den nya processordningen ställer ökade krav på rättegångsvana och att tillräcklig rutin härutinnan icke vunnas vid rättegångarnas uppdelning på de olika försvarsgrensförvaltningarna. Det skulle säkerligen bliva besvärligt för advokatfiskalkontorets personal, som icke äger tillgång till den militära och tekniska sakkunskapen i försvarsgrensförvaltningarna, att tillräckligt väl behärska alla de skiftande frågor som komme att höra under dess handläggning, t. ex. sjörättsmål, patentmål, leveranstvister,

skaderegleringsmål i följd av skjutövningar, flygolyckor m. m., byggnadsprocesser, arrendemål, vattenmål, expropriationer etc.

Även på nu angivna punkt synes således centraliseringsförslaget vara föga lyckligt.

Till civilförvaltningen skulle överföras viss personal från de nuvarande marin- och flygförvaltningarna, varefter i sistnämnda förvaltningar skulle finnas var sin civilbyrå med reducerad personal. Av juridiskt utbildad personal skulle å vardera byrån finnas en byråchef och en sekreterare. Då så gott som alla ärenden av juridisk natur skola handläggas inom det centrala advokatfiskalkontoret, blir det huvudsakligen rent administrativa ärenden kvar. Byråcheferna få sin viktigaste funktion att fylla såsom rådgivande ledamöter åt de andra avdelningarna inom förvaltningarna och sekreterarna som vikarier för och biträden åt byråcheferna. Det måste nog sägas att den föreslagna organisationen mindre väl utnyttjar dessa personalresurser för sådana kvalificerade arbetsuppgifter vartill de kunna användas. Samtidigt avses att inom försvarets civilförvaltning nyinrätta en advokatfiskalsbefattning och en biträdande sådan befattning. Bibehålles ombudsmansgöromålen i försvarsgrensförvaltningarna torde den biträdande advokatfiskalen kunna undvaras.

I övrigt föranleder förslaget till organisation av civilförvaltningen följande erinringar. Vid en granskning av personalbehovet bibringas man — med hänsyn till att propositionen endast upptager ordinarie och viss högre extraordinarie personal — lätt uppfattningen, att den föreslagna civilförvaltningen endast påkallar en obetydlig personalökning. Så torde emellertid icke bliva förhållandet, ty skulle man göra en detaljutredning med utgångspunkt från det hittillsvarande icke-ordinarie personalbeståndet inom de centrala försvarsförvaltningarna skulle man nog finna, att organisationen i avseende å sistnämnda personal komme att medföra betydande merkostnader för statsverket. Civilförvaltningen torde sålunda icke varaktigt kunna grundas på den i propositionen föreslagna personalstaten. Sannolikt kommer inom en mycket närliggande framtid krav att resas på en icke oväsentlig personalförstärkning och höjning av löneställningen för vissa befattningshavare. Propositionen synes därför utvisa en ur kostnadssynpunkt avsevärt gynnsammare bild än vad man i verkligheten kan räkna med. Som motiv för den centraliserade civilförvaltningen åberopas även att en civilförvaltning enbart för armén måhända icke skulle bliva av tillräcklig storlek för att kunna bestå som självständig förvaltning. Denna betänklighet borde enligt vårt förmenande i stället hava medfört att tanken på en fristående civilförvaltning helt övergivits. Den mest ändamålsenliga lösningen synes vara att bibehålla försvarsgrensvis ordnad civilförvaltning med en civilavdelning i varje försvarsgrensförvaltning.

Med det anförda anser jag mig ha påvisat, att Kungl. Maj:ts förslag om överförande till försvarets civilförvaltning av huvuddelen av marinförvaltningens civilavdelnings och flygförvaltningens civilbyrås verksamhet icke är sakligt motiverat utan fasthellre innebär en organisatorisk försämring. Härtill

komma betänkligheterna att under nuvarande utrikespolitiska förhållanden och rådande beredskapsläge genomföra en organisationsförändring, som under övergångstiden måste innebära ett kännbart försvagande av förvaltningsapparatens möjligheter att funktionera.

Under åberopande av det anförda hemställes,

att riksdagen må besluta, att den civila förvaltningsverksamheten vid försvarsväsendet skall vara ordnad försvarsgrensvis.

Stockholm den 9 april 1943.

Thorvald Ekdahl.
